

Sygn. akt V KK 464/22

POSTANOWIENIE

Dnia 7 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Roch

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 7 grudnia 2022 r.

na posiedzeniu bez udziału stron

żądania SSN Małgorzaty Bednarek wyłączenia jej od udziału w sprawie V KK 464/22

na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. *a contrario*

postanowił:

nie wyłączać SSN Małgorzaty Bednarek od udziału w sprawie V KK 464/22.

UZASADNIENIE

W dniu 17 listopada 2022 r. sędzia Sądu Najwyższego Małgorzata Bednarek złożyła oświadczenie podnoszące okoliczności uzasadniające jej zdaniem wyłączenie jej od udziału w sprawie o sygn. akt V KK 464/22. Wskazała, że kasację w tej sprawie złożył Zastępca Prokuratora Generalnego R.H., z którym w przeszłości pracowała w Prokuraturze Okręgowej i Apelacyjnej w [...] oraz w Prokuraturze Krajowej. Jak zaznaczyła, nigdy nie wykonywała obowiązków służbowych w Departamencie Postępowania Sądowego Prokuratury Krajowej, który zajmował się przygotowywaniem projektów kasacji wnoszonych w trybie art. 167a k.k.s. i nigdy tym samym nie omawiała z prokuratorem R. H. tego typu spraw. Znają się jednak od blisko 20 lat i utrzymywali ze sobą nie tylko kontakty służbowe, ale i towarzyskie. Razem z prokuratorem R. H. byli członkami założycielami Niezależnego Stowarzyszenia Prokuratorów [...] i chociaż prokurator R. H. w 2010 r. wystąpił ze Stowarzyszenia, to nie zmienia to faktu, że te dwie ostatnie okoliczności

mogą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jej bezstronności w tej konkretnej sprawie, nie tylko u stron postępowania, ale i u postronnego obserwatora. Autorka wniosku wskazała jednocześnie na swoje subiektywne przekonanie o możliwości rozpoznania tej sprawy w sposób obiektywny podkreślając, że nigdy nie rozmawiała z prokuratorem R. H. na jej temat.

Nadto SSN Małgorzata Bednarek zauważyła, iż na mocy tożsamyh okoliczności została wyłączona przez Sąd Najwyższy z innych spraw, jak np. V KK 182/22, V KK 356/22, V KK 417/22.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 41 § 1 k.p.k. sędzia ulega wyłączeniu, jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności w danej sprawie. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że należy ją rozumieć jako obiektywną bezstronność sędziego, w tym zarówno subiektywne poczucie sędziego co do własnej bezstronności, jak i jego bezstronność w odbiorze zewnętrznym, opartą na zobiektywizowanych przesłankach i analizowaną przez odwołanie się do oceny sytuacji dokonanej przez przeciętnego, rozsądnie rozumującego obserwatora procesu (zob. uchwała SN z dnia 26 kwietnia 2007 r., I KZP 9/07, OSNKW 2007/5/39; wyroki SN z dni: 8 stycznia 2009 r., III KK 257/08, LEX nr 532400 oraz 18 marca 2009 r., IV KK 380/08, LEX nr 491543). Tym samym, wątpliwość co do bezstronności sędziego powinna być w dostatecznie wystarczający sposób „uzasadniona”.

Znaczenie zagadnienia bezstronności sędziego jest stale podkreślane także w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. W decyzji ETPCz z dnia 5 stycznia 2017 r. *Bodet v. Belgia*, wskazuje się w szczególności na potrzebę stałej troski o to, aby w demokratycznym społeczeństwie sądy wzbudzały zaufanie u stron procesu. Zdaniem Trybunału, w tej mierze art. 6 ust. 1 Konwencji wymaga wprost, aby sądy były bezstronne. Wymóg zachowania bezstronności przejawia się przy tym w dwóch aspektach. Pierwszym jest brak przejawów subiektywnej stronniczości sędziego lub jego osobistych uprzedzeń. Przyjmuje się istnienie domniemania takiej osobistej bezstronności do czasu przedstawienia dowodu przeciwnego. Sąd musi być również obiektywnie bezstronny, tj. dawać wystarczające gwarancje, by wykluczyć wszelkie uprawnione wątpliwości w tej

mierze (por. postanowienie SN z dnia 17 stycznia 2018 r., III KK 244/17, OSNKW 2018, Nr 3, poz. 26).

Należy też podkreślić, że sformułowane przez sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 i 4 k.p.k. żądanie w przedmiocie wyłączenia ze składu orzekającego rozumieć należy jako jego oświadczenie wiedzy o podstawie wyłączenia z art. 41 § 1 k.p.k. Żądanie to nie stanowi bowiem w sensie ścisłym wniosku o jego wyłączenie, albowiem Kodeks postępowania karnego czynności te różnicuje (zob. D. Świecki (w:) B. Augustyniak, K. Eichstaedt, M. Kurowski, D. Świecki, Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany, LEX/el. 2021, art. 42). Nie ulega przy tym wątpliwości, iż wyznaczony do rozpoznania konkretnej sprawy sędzia obowiązany jest zawiadomić o okoliczności mogącej uzasadniać jego wyłączenie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2011 r., V KK 386/10, LEX nr 846185). Jednak **końcowa ocena czy wskazywana okoliczność stanowi podstawę wyłączenia nie należy do informującego o jej istnieniu sędziego, lecz do sądu weryfikującego jego oświadczenie, który dokonuje obiektywnej kontroli zasadności żądania w konkretnym układzie faktycznym** (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 29 lutego 2016 r., SNO 82/15, LEX nr 2023791).

Analiza podniesionych przez SSN Małgorzatę Bednarek okoliczności w części dotyczącej jej relacji służbowych z prokuratorem R. H. nie pozwala na stwierdzenie uzasadnionych wątpliwości co do jej bezstronności w niniejszej sprawie. Analogiczne stanowisko w odniesieniu do relacji służbowych wynikających z wykonywania przez sędziego jego obowiązków służbowych zajmował konsekwentnie w swoim orzecznictwie Sąd Najwyższy (zob. m. in. postanowienie SN z dnia 7 lipca 1972 r., I KR 12/72, OSNPG 1972/11/179, s. 14; wyrok SN z dnia 11 kwietnia 1980 r., IV KR 55/80, OSNPG 1981/3/35, s. 10; wyrok SN z dnia 25 lutego 2015 r., III KK 351/14, Lex nr 1665591). Łączące prawników wykonujących różne zawody prawnicze kontakty profesjonalne są nie tylko zjawiskiem w skali kraju powszechnym, ale wręcz typowym i – co do zasady – nie powinny być uwzględniane w perspektywie badania istnienia podstaw wyłączenia sędziego (*iudex suspectus*), również z uwagi na wyjątkowy charakter procesowej regulacji wyłączenia sędziego. Nietrudno dostrzec, że taki sposób myślenia o przesłance

wyłączenia sędziego stypizowanej w art. 41 § 1 k.p.k. – z uwagi na powszechność występowania tego rodzaju relacji – doprowadziłby do rychłego paraliżu ruchu spraw karnych. Fakt istnienia relacji zawodowej pomiędzy dwoma aktywnymi zawodowo prawnikami (z których jeden jest sędzią, zaś drugi uczestnikiem danego postępowania) nie daje jeszcze asumptu do wyłączenia sędziego od udziału w sprawie na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. (postanowienie SN z dnia 7 października 2022 r., V KK 356/22, niepubl.).

Podobnie należy ocenić podniesione w oświadczeniu okoliczności związane z istniejącą w przeszłości znajomością towarzyską z wnoszącym kasację prokuratorem R. H. czy też zakładaniem i przynależnością do tego samego stowarzyszenia zawodowego. Także w tym względzie stwierdzić należy, że okoliczności te same w sobie nie przemawiają za uwzględnieniem żądania, bowiem istnienie luźnych kontaktów towarzyskich pomiędzy prawnikami nie daje jeszcze asumptu do ustalenia wystąpienia uzasadnionych wątpliwości co do bezstronności sędziego. W oświadczeniu sędzi wskazano jedynie ogólnikowo na istnienie takich relacji, z naciskiem na ich występowanie w przeszłości („z którym pracowałam”, „utrzymywaliśmy ze sobą nie tylko kontakty służbowe, ale i również towarzyskie”). Z oświadczenia nie wynika, aby sędzia nadal utrzymywała z prokuratorem Robertem Hernandem bliskie kontakty. Nie przytoczono też jakichkolwiek okoliczności wskazujących na ponadprzeciętnie bliski stopień tej znajomości. Okoliczności te mają tym większe znaczenie, że w niniejszej sprawie prokurator R. H. nie występuje w swojej prywatnej sprawie, a jako osoba pełniącą określoną urzędową funkcję oraz działająca na zasadach i w trybie ściśle określonym przepisami prawa.

W orzecznictwie wskazuje się, że stopień zażyłości pomiędzy sędzią, a inną osobą, z czym może być wiązana obawa co do zachowania bezstronności, musi wykraczać poza ramy "zwykłej znajomości" (por. postanowienie SN z dnia 21 maja 2020 r., II KO 18/20, Lex 3160438). Powodem wyłączenia sędziego na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. mogą być sytuacje wskazujące na trwałe powiązania personalne między nim a stroną lub jej przedstawicielem typu: przyjaźń, niechęć, wrogość, zbieżność lub rozbieżność interesów. Do zastosowania art. 41 § 1 k.p.k. jest konieczne uprawdopodobnienie wystąpienia okoliczności, która z istoty swej ma charakter zagrażający bezstronności sędziego w ramach zewnętrznie

uzasadnionego przekonania (wyrok SN z dnia 19 lipca 2017 r., V KS 7/17, Lex 2340622; wyrok SN z dnia 25 lutego 2015 r., III KK 351/14, Lex 1665591).

Wszystkie te okoliczności nie implikują zasadności przyjęcia uzasadnionego stwierdzenia o zagrożeniu bezstronności sędziego. W realiach sprawy nie można uznać aby okoliczności podniesione w oświadczeniu także w aspekcie zewnętrznym mogły wpłynąć na obiektywizm SSN Małgorzaty Bednarek przy rozpoznaniu procesowych zarzutów zawartych w kasacji. Również złożone przezeń oświadczenie nie wskazuje, aby wewnętrzne odczuwanie bezstronności mogło być zagrożone łączącymi ją w przeszłości relacjami z autorem tejże kasacji. Z oświadczenia nie wynika, aby wskazana znajomość miała pogłębiony charakter i była nacechowana emocjonalnie (por. wyrok SA w Krakowie z 7 grudnia 2015 r., ASD 9/15, KZS 2016/4/33).

Powyższej konkluzji nie zmienia fakt, iż w niektórych innych postępowaniach na podstawie tożsamyh okoliczności doszło do wyłączenia SSN Małgorzaty Bednarek od rozpoznania spraw. Sąd Najwyższy w niniejszym składzie nie dostrzegł w żądaniu sędzi deklaracji o kontynuowaniu relacji towarzyskich, które na dodatek miałyby ponadprzeciętną intensywność lub emocjonalne nastawienie. Tym samym Sąd Najwyższy nie stwierdził istnienia przesłanek określonych w art. 41 § 1 k.p.k. uzasadniających wyłączenie sędziego od udziału w sprawie.